

УДК 811.521:81'276

DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2023.286188>

О. І. Кравець

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: kravetsolena71@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4293-0030>

МОЛОДІЖНИЙ СОЦІОЛЕКТ МЕРЕЖЕВОГО ПРОСТОРУ ТА ЙОГО ПИСЬМОВА ФОРМА ЯК АТРИБУТ СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Abstract

The present study outlines a comprehensive analysis of the Japanese youth sociolanguage of the network space as an attribute of modern youth linguoculture and its component part of the written form of communication. The article considers the youth sociolanguage of the network space [若者語のSNS言葉] [wakamonogo no SNS kotoba] as the newest linguistic phenomenon in the modern Japanese language, which functions in youth communities of the network space, transforms the communication of young people and has its own “written and spoken” form of speech, where the function of intonation is performed by paralinguistic means of language. For the first time, the lexical items of the youth sociolect of the network space are classified in order to systematise them depending on the method of notation. The author focuses on the uniqueness of the Japanese writing system and thus distinguishes four methods of notation acts: hybrid input method; incorrect conversion; graphemic similarities; representative symbols of emotional expression. Special attention is paid to monitoring of paralinguistic means of communication as a resource for textualisation of youth oral speech. The study also identifies and analyses the differences between the oral language [話し言葉] and the written language [書き言葉] of youth network communication. The analysis of the factual material shows the presence of a significant number of written units of the youth sociolect, which entered the circulation of oral communication through secondary transformation, and it indicates their interaction and complementarity.

The analysis of the Japanese youth sociolanguage of the network space, in particular its written form, is quite appropriate and promising in predicting the process of change and enrichment of the standard Japanese language. It opens up new perspectives in the study of youth sociolects at different levels and expands understanding of the linguistic worldview of the modern Japanese youth.

Keywords: graphemic similarities, conversion, youth sociolect of the network space, paralinguistic means, written and spoken form, representative symbols, textualisation.

Анотація

У межах запропонованого дослідження здійснено комплексний аналіз японського молодіжного соціолекту мережевого простору як атрибута сучасної молодіжної субкультури та його складової частини письмової форми спілкування. Молодіжний соціолект мережевого простору [若者語のSNS言葉] [wakamonogo no SNS kotoba] розглянуто як новітнє лінгвістичне явище в сучасній японській мові, що функціонує в молодіжних спільнотах мережевого простору, трансформує комунікацію молоді і має власну “писемно-розмовну” форму мовлення, де функцію інтонації виконують паралінгвістичні засоби мови. Уперше класифіковано лексичні одиниці молодіжного соціолекту мережевого простору з метою систематизувати їх залежно від способу нотації. Виділено чотири методи актів нотації з урахуванням унікальності японської писемної системи: гібридний метод введення; неправильна конвертація/конверсія; графемні подібності; репрезентативні символи вираження емоцій. Здійснено моніторинг паралінгвістичних засобів комунікації як ресурсу текстуалізації молодіжного усного мовлення. У дослідженні виявлено та проаналізовано відмінності між усною мовою [話し言葉] і писемною мовою [書き言葉] мережевої комунікації молоді. Аналіз фактичного матеріалу вказав на значну кількість письмових одиниць молодіжного соціолекту, які ввійшли до обігу усного спілкування шляхом вторинної трансформації, що свідчить про їхню взаємодію та взаємодоповнення.

Здійснений аналіз японського молодіжного соціолекту мережевого простору, зокрема його письмової форми, є цілком доцільним і перспективним у прогнозуванні процесу зміни та

збагачення нормативної японської мови. Дослідження відкриває нові перспективи у вивченні молодіжних соціолектів на різних рівнях та розширює розуміння мовної картини світу сучасної японської молоді.

Ключові слова: графемні подібності, конвертація/конверсія, молодіжний соціолект мережевого простору, паралінгвістичні засоби, писемно-розмовна форма, репрезентативні символи, текстуалізація.

Вступ. Молодіжний соціолект як продукт сучасного суспільства є, з одного боку, вивіреною показником його розвитку, з іншого, він відображує дійсний стан суспільства та формує динаміку розвитку сучасної мовної системи. Щодо паралельності процесів розвитку суспільства і мови молоді А. Йонекава (米川明彦) висунув тезу, що “сучасну епоху можна описати як епоху молодіжного соціолекту”, адже саме мова молоді є своєрідним семантичним маркером, який позначається на кожному поколінні, характеризує цінності тієї чи іншої епохи, які надалі впливають на мовну систему в цілому (米川明彦, 2022). Мова молоді існувала завжди, але в різних суспільствах була різною, тому, говорячи про молодіжні соціолекти, ми апелюємо до сучасного суспільства глобального мережевого розвитку, характерні ознаки якого – мобільність та аеродинамічні зміни на всіх рівнях. Саме в площині зазначених парадигм вагомою і перспективною сферою лінгвістичних досліджень розвитку мови є дослідження молодіжного соціолекту в сучасному мережевому просторі.

Новітні технології визначають спосіб життя та культуру сучасної японської молоді, що, зі свого боку, позначається на тенденції зростання мережевої термінології японських молодіжних соціолектів. Варто очікувати, що така тенденція буде зберігатися досить тривалий час. З цього приводу Джулі Колман зазначала, що мова молоді безпосередньо залежить від сьогоденних реалій життя, адже саме в ній “випробовується те, що завтра може потрапити до національного словника. З появою комп’ютерів, інтернету молодь першою сприйняла особливості цієї мови і пристосувалася до нових умов комунікації, розширюючи таким чином свій лексичний склад. На сьогодні невідомо, що буде актуальним і визнаним завтра, але, безперечно, це буде відображено у словникові молоді” (Coleman, 2012, pp. 64-65).

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження молодіжного соціолекту в різних площинах його функціонування відповідає запитам сучасної лінгвістики та завжди перебуває в центрі уваги вітчизняних і закордонних науковців. Мовну картину світу молодіжних соціолектів у своїх працях розглядають І. Бодуен де Куртене, О. Горбач, Й. Дзєндзелівський, У. Лабов, М. Макдевід, М. Маковський, С. Мартос, Л. Ставицька, С. Пиркало, А. Йонекава (米川明彦), Й. Кувамото (桑本裕二), І. Фуміо (井上文雄), Т. Шібата (柴田武), Н. Ямагучі (山口中味). До вивчення лінгвокультурної специфіки та впливу процесів глобалізації на мову молоді зверталися М. Архіпова, І. Щур, J. Coleman, M. Silverstein, W. J. Lambert, І. Іноуе (井上逸兵), К. Мацуда (松田謙次郎). Пропоноване дослідження молодіжних соціолектів мережевого простору сучасної Японії значною мірою опирається на праці видатних японських лінгвістів. Зокрема, К. Хоріо (堀尾 佳以, 2022) досліджував японські молодіжні соціолекти мережевого простору та їхній вплив на зміни в стандартній японській мові; Ю. Танака (田中ゆかり, 2014; 2021), І. Курода (黒田一平, 2011; 2021) зосереджувалися на писемній формі інтернет-комунікації молоді; І. Іноуе (井上逸兵, 2006) розглядав паралінгвістичні засоби мережевого спілкування молоді; І. Курода (黒田一平, 2021) простежив вплив системи конвертації на текстуалізацію японської молодіжної лексики.

Мета нашого дослідження полягає у вивченні японських молодіжних соціолектів мережевого простору та їхньої письмової форми як атрибута сучасної молодіжної

субкультури. Відповідно до поставленої мети передбачено розв'язати такі **завдання**: 1) схарактеризувати реальний стан молодіжних соціолектів мережевого простору; 2) класифікувати та провести моніторинг способів текстуалізації молодіжної мережевої лексики; 3) дослідити вплив мережевої комунікації на письмову та усну форми молодіжних соціолектів і нормативну японську мову в цілому.

Методи та методологія проведення дослідження. У роботі використано низку загальнонаукових методів (методи аналізу та синтезу), що уможливило узагальнити теоретичні передумови вивчення японських молодіжних соціолектів мережевого простору та їхньої письмової форми, та спеціальних *лінгвістичних методів*, а саме: *описовий* з окремими прийомами *зовнішньої та внутрішньої інтерпретації*, *метод дистрибутивного аналізу* з метою сегментації тексту на одиниці певного рівня та об'єднання їх у певні класи, а також *метод контекстуального аналізу* з його двома етапами – *контекстуалізацією та інтерпретацією*.

Виклад основного матеріалу. Молодіжні спільноти ніколи не були повністю ізольовані від суспільства, тож і мова, якою послуговується молодь, є досить відкритим явищем. Глобальні зміни у всіх галузях суспільства в минулому столітті привели до значної інтенсифікації змін у мовній системі. Мова молоді як мова соціальної групи набула значної актуалізації та значно розширила свою сферу функціонування – з усної форми неформального спілкування молоді молодіжні соціолекти стали використовувати в ЗМІ, на телебаченні, на сторінках інтернету, у мобільному спілкуванні тощо. Сьогодні молодіжні соціолекти мають хоч ще не зовсім сталу, але власну письмову форму, якою молодь користується в соціальних мережах.

Серед зібраного під час дослідження фактичного матеріалу ми виявили значну кількість соціолектних одиниць, пов'язаних із новітніми технологіями, зокрема соціальними мережами, які достеменно розкривають зв'язок молодіжних соціолектів зі стилем життя молоді та соціальними змінами. Наприклад, 「インスタ」 [insuta] “*аббревіатура для Instagram*”, 「インスタ系」 [insuta kei] “*мати гарний вигляд в Instagram*”, 「グルチャ」 [guruchya] “*груповий чат в Line*”, 「うぷする」 [upusuru] “*завантажувати файл в інтернет*”, 「ツイッタラー」 [tuitara] “*користувач Twitter*”, 「BFF」 (аббревіатура від [Best Friend Forever]) “*найкращий друг назавжди*”, використовують при листуванні в Line, Instagram, Twitter, Facebook, 「リア弁」 [ria ben] “*реальне життя, а не віртуальний світ*” – це такі лексичні одиниці, які утворилися на сторінках інтернету та надалі багато з яких вийшли за межі мережевого простору.

Наведена вище лексика є новітнім явищем і в нормативній японській мові, і в сучасному молодіжному соціолекті. Вона та має цілу низку визначень: 「インターネットスラング」 [inta:netto surangu], 「ネット語」 [netto go], 「ネット方言」 [netto hougen], 「ネットスラング」 [netto sursngu] 「2ch語」 [ni tyā go], 「ネットスピック」 [netto supiku] тощо. У японських лінгвістичних колах останнім часом досить поширеним терміном щодо позначення молодіжної мови мережевого простору є 「若者語のSNS言葉」 [wakamonogo no SNS kotoba] (досл. пер. “*молодіжна мова ССМ*” (аббревіатура від служби соціальних мереж)). 「若者語のSNS言葉」 – це слова/вирази, які функціонують у молодіжних спільнотах мережевого простору для позначення дій, об'єктів, явищ, взаємно ідентифікуються, а щоденне їхнє використання як текстового зв'язку трансформує комунікацію серед молодого покоління (黒田一平, 2021, 頁. 238–239). У нашому дослідженні зазначене явище буде описано та проаналізовано як молодіжні соціолекти мережевого простору.

“Спільноти мережевого простору” О. Такамото (高本條治) поділяє на дві великі групи. Перша – це спільноти з добре розвинутою мережевою інфраструктурою, яка

використовується в адміністративних службах, комерційній діяльності, громадській діяльності, медіапросторі, а також у повсякденному житті. У цьому випадку це майже синонім терміна “інформаційне суспільство”. Друга група – це спільноти/індивідуальне спілкування людей, які беруть участь в обміні інформацією через канали інтернет із залученням служб соціальних мереж (Line, Twiter, Instagram, Tik Tok, YouTube, Facebook та ін.), у різній формі обмін файлами, відео, голос, миттєві повідомлення. Таке спілкування відбувається в умовах масової комунікації та має власні особливості, відмінні від традиційного прямого спілкування (高本條治, 2006). Саме на лексиці другої групи, зокрема молодіжному соціолекті мережевого простору, зосереджене наше дослідження.

Мережева комунікація займає передові позиції у структурі повсякденного спілкування молоді. Про це свідчать результати опитування дослідницької медіакомпанії TesTee Lab, опубліковані в жовтні 2022 року, щодо користування соціальними мережами молоддю, яка навчається. Серед 4226 респондентів 97,3% учнів середніх класів, 98,9% старшокласників і 97,9% студентів відповіли, що вони користуються соціальними мережами в повсякденному спілкуванні (株式会社 TesTee, 2022). У результаті проведеного анкетування серед японської молоді щодо користування молодіжною лексикою в мережевому просторі нами були отримані такі дані. Зі 134 опитаних респондентів 72,4% заявили, що молодіжну лексику використовують, спілкуючись через соціальні мережі, та 67,3% респондентів відповіли, що джерелом поповнення їхнього словника новими соціолектними одиницями є мережева комунікація; 3,2% респондентів вказали, що взагалі не використовують молодіжну мову.

Один із чинників збільшення кількості мережевої лексики є поширення персональних комп'ютерів, засобів інтернет-комунікації завдяки розвитку інформаційних технологій. Такі технології уможливили нотацію ієрогліфів у мережевому просторі шляхом конвертації та проєктивного перетворення. Інноваційні зміни, які кіберкомунікації привнесли в систему перетворень стандартної японської мови, а саме АТОК і MS-IME, стали епохальною подією. Багатошарова структура японського письма (ієрогліфи「漢字」, Хірагана「平仮名」, Ктакана「片仮名」) отримала інструмент – японську систему конвертації, яка дозволила її візуальній природі ще більше розквітнути. Саме молоде покоління, яке, як ми неодноразово зазначали, першим активно реагує на зміни в суспільстві та світові інформаційні тенденції загалом, стало в авангарді творення нових мовних одиниць мережевого простору. Молодіжні соціолекти є відкритим мовним прошарком нормативно занижених лексичних одиниць з яскраво вираженим експресивно-емоційним забарвленням і молодіжна лексика мережевого простору пов'язана з мовною грою, передбачає навмисне маніпулювання мовними засобами, надає можливість відтворювати емоції, які важко виразити в лаконічному мовному середовищі. Отже, досліджуючи молодіжні соціолекти, ми не можемо залишити осторонь такий важливий атрибут сучасної японської молодіжної субкультури, як лексика мережевого простору та її письмову форму спілкування.

Японський молодіжний мережевий дискурс є одним зі складових частин широкого поняття мережевої комунікації та має особливу “третю” форму мовлення – “писемно-розмовну”, де функцію інтонації (парамови) беруть на себе паралінгвістичні засоби, які надають висловленню експресивно-емоційного забарвлення. Молодіжна лексика, створена на сторінках соціальних мереж із припущенням мережевого використання, візуалізована шляхом набору на клавіатурі, яка на додаток до характеристик безособовості та асинхронності також відзначається “високим рівнем

самобутності та декоративності”, який Ю. Танака позначає терміном 「打ちことば」 [uchi kotoba] (田中ゆかり, 2016). Цей термін 「打ちことば」 має неозначену межу між “письмовою мовою” та “розмовною мовою”, але не використовує інформацію вербального спілкування та парамову. Щоб компенсувати ці недоліки, 「打ちことば」 включає так звану “ненормативну орфографію”, зокрема лексичні комбінації і використання творчих символів “Net Media” (пиктограми, штампи та неграматичні сполучення). У результаті це явище як модель нового способу словотвору підвищує “непрозорість” і експресивність новоствореної лексики та інтегрується в сучасні молодіжні соціолекти (田中ゆかり, 2021).

З поширенням інтернету та соціальних мереж 「打ちことば」 стала повноцінною формою текстуалізації молодіжного мовлення, а багатошарова лексична структура японської мови породила численні варіації молодіжних соціолектних одиниць через акт нотації як “введення” їх в електронні пристрої. Нижче наведено пояснення зі значною кількістю прикладів, що дають уявлення про поточну ситуацію функціонування японських молодіжних соціолектів мережевого простору, умовно розділених на чотири групи.

1. Гібридний метод введення з клавіатури, при якому для введення лексики застосовується японська та англійська клавіатура з подальшою конвертацією. Цей метод застосовують і для введення запозиченої лексики, як у нижче наведених прикладах (а) і (б), і для введення власне японських слів різних шарів лексики, як у (в) і (г, д, е, є, ж). Слід зазначити, що конвертація слова на японську мову відбувається після введення латиниці, наприклад, [warau] – 「笑う」, тому часто супутній етап конвертації залишається незмінним (приклад (д)) або ж його навмисно залишають у стані неправильної конвертації (приклад (а, б)), що, зі свого боку, збільшує експресивність та “непрозорість” слова. Наприклад:

а) 「おk」 – [OK] (вираження згоди з кимось/чимось) – при перегляді різних вебсайтів часто використовується фраза 「Oっておk」, що свідчить про значний ступінь визнання в інтернет-спільноті. Ця форма з’явилася майже відразу із поширенням спілкування в мережі завдяки легкості та швидкості введення;

б) 「ㄱp」 – [upload] завантаження файлів на сервер. При введенні лексичної одиниці ㄱp, що є скороченням від [Up Load], інколи можна натрапити на комбінацію 「あp」, але через відносну близькість розміщення клавіш 「ㄱp」 використовують частіше. Протилежним є 「ㄱwn」 – [download], вивантаження файлів з інтернету. Також використовують у різних граматичних формах, наприклад: 「ㄱp主」 (у формі іменника), “завантажувач, власник завантажених даних; особа, яка розмістила такі дані, як зображення, відео- та аудіофайли на дошці оголошень, анонімному FTP-сайті, сайті обміну відео тощо”; 「ㄱpる」 (у формі дієслова), “завантажувати” (застосовано спосіб словотвору 「る言葉」);

в) 「乙」 скорочення від вислову 「お疲れ様」 – 「おつ」 “хороша робота, дякую за роботу, гарно попрацювали”. У розмовній мові це скорочення молоді використовує ще із середини минулого століття, проте з часом при наборі на японській клавіатурі набуло зазначеної форми й поширилося в мережевому спілкуванні. Також вживаються і більш ввічливі варіанти 「乙です」 і 「乙でした」;

г) 「垢」 (アカ) [aka] “обліковий запис”, скорочення від 「アカウント」 записано за допомогою ієрогліфа, переважно використовує молоді у соціальних мережах (Twitter, Line, Instagram) для позначення облікового запису. Є ціла низка похідних від 「垢」, наприклад: 本垢 [hon aka] “основний акаунт”; 裏垢 “кулуарний акаунт” для скарг, негативних відгуків у Твіттері тощо; 「ようつべ」 [youtube] швидкий набір за допомогою Хірагана, латинізованого відеохостингу Youtube;

д) 「w」 – 「笑う」 [warau] “сміятися” є один із найбільш вживаним мережевим висловом серед молодіжних соціолектів. Став поширеним завдяки практичності у використанні, оскільки його легко відтворити/виразити одним натисканням [w] на клавіатурі. Трансформований за моделлю: 「笑う」 – [ワウ] – [wara] – [w], 「w」 використовують і у множині, наприклад, 「ww」, 「www」, 「wwww.....」 і т.д., тобто здатний виражати інтенсивність сміху та еволюціонує в міру того, як зростає ступінь веселощів, смішно, дуже смішно, смішно до сліз, і т.д. Візуально “wwww” схоже на траву, тож молодь на його позначення почала використовувати ієрогліф 「草」 [kusa] (трава) і надалі розширила його креативне використання численними похідними. Наприклад, 「草原」 (прерія), 「竹」 (бамбук), 「森」 (ліс), 「山」 (гора), 「ジャングル」 (джунгли) тощо. Якщо розглянути до прикладу 「竹」 [take] (бамбук), яке також використовують у мережевому спілкуванні у значенні смішно, замість “www” записують “TTTTT” (акронім від [take]) або Катаканою “ケケケケケ” за схожістю з ієрогліфом 「竹」;

Наступні приклади, так звана лексика 「K Y式日本語」 [KY shiki nihongo], – це категорія латинізованих аббревіатур, при нотації вводиться лише початкова латинська літера слова/кожного слова фрази незалежно від лексичного шару, до якого належить похідне слово. Наприклад:

е) ksnm – латинізація вислову 「くそねみ」 “до біса сонний”, використовується переважно в соціальних мережах;

є) ks 「ケーエス」 – латинізація аббревіатури 「既読スルー」 [kidoku suru] “читати”, використовують у LINE і в розмовній мові в значенні не відповідати на прочитані повідомлення;

ж) ogz... – почуття розчарування. Літера “o” зображує голову, “r” – верхню частину тіла з руками на землі, а “z” – ноги, зігнуті в колінах, що зображають людину в стані розпачу.

Цікавим прикладом гібридного введення є застосування цифрової нотації із сильно вираженим характером мовної гри, наприклад: 「やおい」 [yaoi] нотується як 「801」 (позначення манга та романів нобершью, орієнтованих на жінок, у яких зображується чоловічий гомосексуалізм); 「ニヤニヤ」 [niyaniya] – 「2828」 (насміхатися); 「冷凍食品」 – 「冷食」 – 「0食」 (заморожені продукти).

2. Неправильна конвертація 誤変換 (ごへんかん). Як ми вже згадували, японська стандартна мова має унікальну систему письма, де одночасно використовується три типи символів (ієрогліфи, силабічні абетки Хірагана і Катакана). Із поширенням комп’ютерів, текстових процесорів, мобільних засобів зв’язку, планшетних пристроїв при контекстуалізації япономовної лексики постала проблема неправильної конвертації 誤変換 [gohenkan]. При введенні японського тексту на технічних пристроях комп’ютерне забезпечення перетворює латинські літери на суміжні Кана та ієрогліфи відповідно до японської системи мови, іноді видаючи результат не передбачений автором/упорядником (ヨシナガ, 2005). Коли виникають такі помилки, або “неправильні перетворення”, укладачеві необхідно їх виправити, що потребує додаткового часу, а іноді і додаткових знань. До того ж неправильні перетворення, які виникають через помилки в конвертації символів або навмисно неправильно конвертовані, можуть бути кумедними та мати характер секретності. Наприклад, 「厨房」 “учень середньої школи” – неправильно конвертовано від 「中坊」; 「〇〇しか勝たん」 “немає нічого/нікого кращого, ніж 〇〇” – неправильно конвертовано від 「加担」 “підтримка”; 「二重」 – перетворення від NiziU “відомий дівочий гурт із дев’яти учасниць, відібраний з 10 000 конкурсантів у японсько-корейському проєкті прослуховування”; ціла низка неправильних перетворень є від 「コロナウイルス」

“коронавірус” – 「コロナ鍋」, 「コロナ下」, 「コロナ化」, 「コロナ課」 та ін. Ці приклади є заміною оригінальної нотації на гомофонну палеографію шляхом випадкового/ненавмисного перетворення символів, тобто зміни в нотації мотивовані схожістю звукових гіперполів. Для молоді це є своєрідним ресурсом, бунтом проти мовних стандартів, що дозволяє їм демонструвати свою особистість та самобутність у мережевому просторі. Кожен із наведених прикладів може виражати гру мовного регістру 「遊び言葉」 або стилю без подальших семантичних змін і виконувати функції економії часу та зняття напруги.

Такі перетворення мають дещо слабше семантично-емоційне значення, ніж оригінальні позначення, наприклад, 「今北産業」 “я щойно приїхав, тож, будь ласка, підсумуйте стан справ коротко, кількома словами” – неправильна конвертація від 「今来たばかりなので今までの流れを三行でまとめてください」; 「氏ね・市ね・氏ね」 від 「死ね」 “помри”; 「空気婦」 від 「嫁」 [yome] – 「読め」 у значенні 「空気読め」; 「杉」 – 「バカ杉」 “неперевершений дурень” від 「～し過ぎの過ぎ」 та ін. Фактичних прикладів неправильної конвертації є значна кількість, що свідчить про застосування мовної гри в мережевому спілкуванні молоді та вдале приховування низького рівня знань ієрогліфіки та граматики японської мови.

3. Графемні подібності. До цієї групи ми віднесли перетворення на основі графемної подібності ієрогліфів, де символи ієрогліфів повної ширини перетворюються на символи Катакана половинної ширини. Це нотації, при яких для введення одного похідного символу (ієрогліфа) використовують два (три) схожі символи (графеми) із семантичним розширенням від похідного. Наприклад, 「ネ申」 від 「神」 [kami] (Бог) використовують у значенні найкращий, чудовий, як найвищий комплімент для богоподібних речей: 「この作品は本当にネ申ゲーだった」 “це витвір мистецтва”, 「ネ申Excel」 “*досл.* божественний Excel”. На відміну від попередніх двох груп, процес нотації графемних подібностей є більш довготривалим та трудомістким, але водночас перетворення виконують функцію посилення оцінного ступеня та емоційного навантаження, як приклади (а, в, г). Деякі навпаки – приклади (б, д) мають дещо слабше семантично-емоційне значення, ніж оригінальні позначення і використовують для згладжування конфліктності дискурсу. Наприклад:

「升」 за схожістю від 「チート」 [cheat], використовують у значенні “обман в онлайн- грі”;

- 1) 「火暴」 “гніватися, лютувати” від 「爆」 [baku];
- 2) 「矢口」 “мудрість, знання” від 「知」 [chi];
- 3) 「信身寸」 “просити вибачення” від 「謝」 [ayama(ru)];
- 4) 「タビ」 “умри, зникни” від 「死」 [shi].

4. Репрезентативні символи вираження емоцій. У письмовій комунікації неможливо використати тон голосу, акцент, вираз обличчя як ресурс для контекстуалізації емоцій, тож альтернативою виступають лінгвістичні і паралінгвістичні засоби комунікації. Свого часу Д. Гамперц представив модель, у якій лінгвістичні та нелінгвістичні засоби, зокрема паралінгвістичні, виступають текстуалізаторами та одночасно інтерпретують емоційний складник тексту, забезпечуючи його візуальну форму (Gumperz, 1982). На відміну від усного спілкування, мережева комунікація за допомогою тексту неминуче ускладнює передачу емоцій, думок, почуттів, тож молодь намагається компенсувати це, додаючи різні емоційні вислови, використовуючи параграфеміку. Окремого розгляду заслуговують своєрідні молодіжні стилі письма, які в мережевому спілкуванні виконують не лише функцію текстуалізації, а й задають тон текстові та збагачують його емоціями. К. Міяке називає такі форми “новою лінгвістичною культурою,

створеною цифровим світом” (三宅和子, 2020). У групі таких символів, унікальних лише для мережевого простору, ми бачимо креативну молодіжну творчість з елементами мовної гри. Утворені з обмежених ресурсів комунікації «絵文字», «顔文字» є своєрідним бунтом проти стандартів, які їм нав’язують дорослі, що також дозволяє їм демонструвати свою особистість і самооцінку на просторах інтернету. Замість того, щоб використовувати стандартні ієрогліфи, молодь створює власні, комбінуючи обмежені символи, наприклад: «(^ ^)», «(*^-ω^-*) ㄟ» “посмішка”; «T_T», «(´ω´)» “плач”; «(^.^;)» “холодний піт”; «キタ---(∇°)---!!» “здивування, сильне враження”; «U^I^U», «(U ω ^)» “собака”; «o_0» “занадто”, «o.o» “До зв’язку, наступного разу” та ін. Крім того, використовує перетворення звичайних символів Кана на малі «あ・え・う・つ» та символів «~・-・、、、、」 для позначення тривалості голосних звуків, тим самим посилюючи емоційність вислову, наприклад: «~お», «お世話係、頑張るぞお» “бути в гарному настрої, сповненим енергією”; «おはよお» “Привіт!”; «まあ、よく無限されたものだねえ» “є певні обмеження, чи не так”; «ずうら~つと、そばに行行ってほしいい» “хочу, щоб ти завжди, завжди була поряд”. Коли в користувачів запитують, чому вони їх використовують, єдиною відповіддю є – «かわいい» “тому що вони милі”. Цілком імовірно, що у використанні різних графічних символів мало інформаційного змісту, натомість увага приділяється манері мовлення, емоційності вислову та самопрезентації в електронному повідомленні. За допомогою зазначених вище символів молодь максимально наближує писемну мову до розмовної, передає відтінки інтонації та емоцій. Варто зазначити, що з поширенням інтернет-комунікації, мобільних телефонів, смартфонів використання «絵文字» та «顔文字» набуло надзвичайної популярності, вийшло за межі молодіжних соціолектів і сьогодні розглядається як явище текстового мистецтва ASCII-ART (вислови з використанням символів, знаків, що містяться в коді ASCII) (黒田一平, 2021, с. 252–253).

Для нормативної японської мови характерними є значні відмінності між усною мовою «話し言葉» і писемною мовою «書き言葉», та на противагу цьому саме в молодіжних соціолектах простежується тенденція найбільшого зближення писемної та усної мов. Особливо чітко це спостерігається в мережевій комунікації молоді, де текстуалізація здійснюється через ті самі лексичні, граматичні та фонетичні засоби, які вони використовують в усному повсякденному спілкуванні. Письмовій фіксації піддаються різні форми закінчень, як граматичні, так і не граматичні. Наприклад:

1) граматичні форми: «すごい» [Sugeeeeeeeee!] “найкращий, неймовірний, величний”; «弱い» [YOEeeeeeeee!] “слабкий, не сильний”; «うざい» [Uzeeeeeeeee!] “шумний”, також у значенні “заткнися!”; «~よ!» [~YO!] використовуються, коли слухач не знає, про що йдеться (передача інформації) або коли висловлюється застереження; «~ね!» [~ne] вживається, коли передбачається, що слухач знає, про що мова і погоджується зі змістом; зазначені форми увиразнюють емоційність вислову, при цьому японські слова навмисно нотують латинськими та грецькими літерами для підвищення експресивності висловлювання;

2) неграматичні форми: «~ちゃう» – «愛くるしくて抱きたくなっちゃうのよね?» “Вона така чарівна, що її так і хочеться обійняти”; «じゃ» – «今じゃ荒川河川敷で、先生とゴルフ!» “Зараз я граю в гольф зі своїм учителем на березі річки Аракава! (акцентуація часу)”; «~さ» – «誕生会のチケットはご用意されなかったってさ?» “Квиток для святкування дня народження мені взагалі-то не пропонували”.

Під час аналізу фактичного матеріалу ми зафіксували цілу низку прикладів, які дають змогу стверджувати, що певні лексичні одиниці молодіжного соціолекту ввійшли до обігу усного спілкування значно пізніше за їхні аналоги мережевої лексики

в письмовій формі. Зважаючи на це, джерелом розвитку молодіжних соціолектів цілком правомірно ми можемо назвати й молодіжну лексику мережевого простору, що свідчить про їхню взаємодію та взаємодоповнення. Наприклад, згадуваний вище молодіжний термін 「草」 [kusa] (досл. пер. трава) і в мережевому, і в усному спілкуванні молоді використовують у значенні “смішно; цікаво”; він має досить цікаву модель творення 「笑」 [wara] 「w」 「wwwwww」 「草」, скажімо, 「それは草」 “це дуже смішно; цікаво”. У молодіжний мережевий комунікації соціолект 「草」 наявний уже близько 20 років та завдяки харизматичності і простоті у використанні став надзвичайно поширеним, вийшов за межі мережевого спілкування і сьогодні достатньо визнаний, щоб бути включеним у словники молодіжної мови. Не викликає непорозуміння у повсякденному усному спілкуванні молоді й ціла низка похідних від 「草」, наприклад: 「草生える」, 「草不可避」, 「草も生えない」, 「まじ草」, 「草を禁じ得ない」, 「草に草生やすな」.

Останнім часом у розмовах японської молоді яскравими є унікальні для молодіжних соціолектів вислови, які передають емоції мовця в спосіб, сильно залежний від контексту та атмосфери їх використання, серед яких такі: 「～ンゴ」, 「～ぴえん」, 「～勝たん」, 「～まじ祀」, 「～みよん」, 「～たにえん」 та ін. Наведені вислови – своєрідні лінгвістичні феномени, лінгвістичною особливістю яких є їхній прагматичний складник – той самий вислів може виражати контрастні емоції, при цьому слід зазначити, без інформації, на якій ґрунтується передумова, не зрозуміло позитивним чи негативним є вислів. З граматичного погляду, ці вислови самостійні, невідмінювані та за будовою слова, на нашу думку, їх доречно віднести до категорії 「語尾」 [gobi] “постфіксів” (у перекладі означає “закінчення слова, фрази”). Адже саме чітка флексійна позиція – афікси приєднані до кінця слова, сприяє виділенню їх в окрему категорію морфів. Однак, аналізуючи лінгвістичні особливості та функції вказаних висловів, ми натрапили на приклади граматикизації деяких із них. Зокрема, серед поширених і в мережевому, і в усному молодіжному мовленні варто виділити 「ぴえん」 [pien], оноματοпоетичний термін, звуконаслідування плачу, підданий морфемізації для позначення сумних почуттів, графічне позначення 「絵文字」 “Pleading Face [благальне обличчя]”, як більш універсальний термін на позначення плачу. Щодо семантики терміна 「ぴえん」, то він має широкий спектр значень і залежно від контексту може виражати як “сум, зневагу”, так і “емоції злетів і падіння” [工藤, 2022]. Наведемо приклади граматикизації продуктованих похідних від 「ぴえん」: 「ぴえんする」 (форма дієслова) 「おいしすぎてぴえんしそう」 “Це так смачно, що я відчуваю, що заплачу”; 「ぴえんな～」 (форма напівпредикативного прикметника) 「ぴえんな味」 “виражати захоплення смаком”. Також зауважимо низку похідних для опису сумних почуттів, коли хочеться поплакати: 「ぴえぴえ」 [piepie] (редуплікація), 「ぴえみ」 [piemi] (іменник), 「ぴえみざわ」 [piemizawa] (прикметник) та ін. Отже, ми спостерігаємо процес взаємодії і взаємопроникнення писемної та усної форм молодіжної мови. При цьому варто зазначити, що лексика мережевого простору спирається на граматичні правила і закономірності, типові для творення неформальної лексики молодіжних соціолектів. Наявна молодіжна лексика, словотвірні моделі використовуються в новому значенні, виникає явище вторинної трансформації, те саме відбувається і в протилежний бік – мова мережевої комунікації проникає в усну мову молоді, закріплюється і стає широковживаною для молодіжних спільнот, а інколи й виходить за її межі. Такий стан речей дозволяє констатувати, що молодіжні соціолекти мережевого простору максимально наближені до реальної комунікації в усній формі мовлення.

Висновки та перспективи дослідження. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що молодіжний соціолект мережевого простору, як і лексика кіберпростору в

цілому, – досить новітні лінгвістичні явища, які ще не мають достатньо обґрунтованої бази для їх обговорення. Однак, ми впевнено можемо стверджувати, що практика письма молодіжного мережевого дискурсу постійно зазнає революційних змін, які зі свого боку привносять зміни і в систему текстуалізації молодіжних соціолектів, і японської мови в цілому. К. Міяке такий стан речей називає “безпрецедентною епохою”, у якій письмова мова, як і розмовна мова, стають центральним елементом повсякденного спілкування молоді. Іншими словами, – це епоха, в якій повсякденне життя значною мірою відображається в письмовому/друкованому слові (三宅和子, 2020). Аналізуючи молодіжний соціолект мережевого простору як атрибут сучасної японської молодіжної субкультури, ми розглянули лінгвістичні особливості, притаманні цій формі спілкування, зокрема на графічному рівні. Нетрадиційне використання символів японської писемної системи, ґрунтоване на схожості та близькості графемних, фонологічних і семантичних рівнів, мотивує та завдяки творчому використанню молоддю символів трансформується в нову, унікальну форму спілкування молоді в мережевому просторі. Ключовою характеристикою молодіжних соціолектів є поєднання вербальних і невербальних елементів, їхнього цілісного впливу на адресата, створення сильного прагматичного ефекту та мовної експресивності, економія мовних засобів, зорієнтованих на прискорення темпів і скорочення зусиль передачі інформації.

Перспективним вважаємо проведення польового дослідження японських молодіжних соціолектів мережевого простору щодо вивчення лінгвістичних особливостей на лексичному, фонетичному та морфологічному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

- Coleman, J. (2012). *The life of Slang*. Harper Collins Publisher.
- Gumperz, J. J. (1982). *Discourse strategies*. New York: Cambridgeshire.
- ヨシナガ. (2005). ゆかいな誤変換. 東京: イースト・プレス.
- 米川, 明彦. (2022). 現代は俗語の時代. *ユリイカ*, 54(10), 53–59.
- 工藤, 俊. (2022). 「マジ卍」と「ぴえん」に映る若者の心. *ユリイカ*, 54(10), 200–208.
- 黒田, 一平. (2021). 文字と言語の創造性: 六書からネットスラングまで. 京都: 京都大学学術出版会.
- 三宅, 和子. (2020). *Evolution of emoji and beyond: A diachronic observation of visual reresentations in Japanese mobile media*. 東京, 日本: 東洋大学人間科学総合研究所
- 高本, 條. (2006). ネット社会の集団語の変化--普及過程と消滅過程. *日本語学*, 25(10), 58–69.
- 田中, ゆかり., 林, 直. (2016). 「打ちことば」におけるキブン表現: スマホWeb調査に基づく程度差のある感覚形容詞の表現. *日本大学国文学会*, 12, 92-98.
- 田中, ゆかり. (2021). 「打ちことば」コミュニケーションにおける絵文字使用: 「加藤安彦ケータイメールコーパス」を用いた分析. *語文*. 日本大学国文学会, 170, 124-111.
- 株式会社TesTee. (31.10.2022). SNS利用に関する調査. Дата звернення 29. 05. 2023 р. https://lab.testee.co/sns_student2022/

REFERENCES

- Coleman, J. (2012). *The life of Slang*. Harper Collins Publisher.
- Gumperz, J. J. (1982). *Discourse strategies*. New York: Cambridgeshire.
- Kudo, S. (2022). Young minds reflected in “Maji卍” and “Pien”. *Eureka*, 54(10), 200–208.
- Kuroda, I. (2021). *Character and Language Creativity: From Rokusho to Internet Slang*. Kyoto: Kyoto University Press.

- Miyake, K. (2020). *Evolution of emoji and beyond: A diachronic observation of visual representations in Japanese mobile media*. Tokyo, Japan: Institute of Human Sciences, Tokyo University.
- Takamoto, Jo. (2006). Changes in collective language in the Internet society: diffusion and extinction processes. *Japanese Linguistics*, 25(10), 58–69.
- Tanaka, Yu. & Hayashi, N. (2016). Basic Expressions in Written Words : Expressions of Sensory Adjectives with Different Degrees Based on a Smartphone Web Survey. *Language. Nihon University Japanese Literature Society*, 12, 92–98.
- Tanaka, Yu. (2021). The use of pictograms in “typing” communication: An analysis using the “Yasuhiko Kato mobile phone mail corpus”. *Language. Nihon University Japanese Literature Society*, 170, 124–111.
- Yonekawa, A. (2022). Today is the age of slang. *Eureka*, 54(10), 53–59.
- Yoshinaga. (2005). *Pleasant Mistranslation*. Tokyo: East Press.
- TesTee Co., Ltd. (31.10.2022). Survey on SNS usage. Application date 29.05.2023, *TesTee Lab*: https://lab.testee.co/sns_student2022/

Дата надходження до редакції 04.05.2023
Ухвалено до друку 22.06.2023

Відомості про автора

<p>Кравець Олена Іванівна,</p> <p>аспірантка кафедри східної і слов'янської філології, Київський національний лінгвістичний університет</p> <p>e-mail: kravetsolena71@gmail.com</p>		<p>Сфера наукових інтересів:</p> <p>японська філологія, соціолінгвістика, японський молодіжний соціолект, мовна картина світу Японії</p>
--	---	---